

“Müstəqilliyimizin manifesti” və yaxud dünyaya yayılan Azərbaycan həqiqətləri

Heydər Əliyev bir rəhbər kimi ölkəmizin, xalqımızın, vətənimizin, dövlətimizin taleyi ilə bağlı həlledici məqamlarda, gərgin vəziyyətlərdə, strateji sahələrdə kimə nəyi və necə etmək barədə göstərişlərini verməklə bərabər, həm də doğru yolu göstərirdi. Başımıza gətirilən bəlalardan, gərginliklərdən, çətinliklərdən çıxmağın, qurtulmağın ən optimal və düzgün nizamını tapırdı.

İkinci minilliyin sonlarında yadelli havadarlarının himayəsi ilə torpaqlarımızı işğal edən Ermənistan kimi mənfur düşmənin, eyni zamanda daxiləki siyasətbazların çəkişmələrinə məruz qalmış Azərbaycan dövləti məhv olmaq təhlükəsi ilə üzləşmişdi. Cəbhədə bir-birini əvəz edən uğursuzluqlar, işğalın faşizmdən də betər xüsusi erməni amansızlıqları ilə həyata keçirilməsi, ölkəmizin əleyhinə mütəşəkkil surətdə aparılan beynəlxalq kampaniyalar təcili və ciddi dəyişikliyin baş verməsini labüd edirdi. Bu zaman bəlalardan qurtulmaq istəyən əsl vətənpərvər insanların, zəka sahiblərinin dilinə və ürəyinə Heydər Əliyev adı yatsa da, mənfəət təsirləri məruz qalan ağılsız xudpəşəndlər qeyri fikirlərdə idilər. Hakimiyyətin kabinet ab-havası onu dadanların damağından getmək istəmirdilər. Torpaqlar itirilir, insanlar daha çox zülmə, iztirablara məruz qalırdılar. Belə bir məqamda müstəqillik əməli ilə hərəkata qoşulanların öz səhvlərini anlamaları, hakimiyyət-dəkilerin artıq özlərini qorumağa güclərini yetməməsi, bir yandan da xalqın həmrəyliyi və qətiyyəti öz işini gördü. Fərsiz hakimiyyət düşkünlərinin yalançı vədlərindən bezmiş xalq seçimini edərək dünyanın məşhur şəxsiyyətlərindən, tanınmış siyasətçilərindən olan Azərbaycanın dahi oğlu Heydər Əliyevi o ağır günlərdə xilaskarlıq missiyasını öz üzərinə götürməyə dəvət etdi.

Keçmiş SSRİ-nin rəhbəri Mixail Qorbaçovun "yenidənqurma" adı ilə start verdiyi, əslində, mərkəzdənqaçmaya daha uyğun gələn anlaşılmaz siyasəti sonda bütün kapitalist-imperialist ölkələrinin 70 illik məqsədinə çatması, min bir fitnə-fəsadla can atdığı dünyanın ikinci superdövlətinin dağılması ilə nəticələndi. Bu dağılma prosesi müttəfiq respublikaların əl-qol açmasına imkan yatarsa da, düşünülmüş surətdə regionların iqtisadi cəhətdən bir-birindən asılılığı məsələlərə ciddi yanaşmanı zəruri edirdi. Bununla bərabər, əvvəlcədən hazırlanmış barıt çəlləyinə bənzəyən milli münaqişələr alovlandırılır, "iğtişaşları yatırmaq üçün" Kreml tərəfindən silahlı qüvvələrin yeridilməsi "labüdləşdirilirdi". Pribaltika, Orta Asiya, Moldova, Gürcüstan, Azərbaycan kimi ölkələr strateji mövqelərinə görə Rusiyanın itirmək istəmədiyi müttəfiqlər arasında xüsusi yer almışdı.

Ötən əsrin sonlarında Mixail Qorbaçov Fransada iqtisadçı erməni milyardərin siyasət məsləhətləri ilə daşnaklara meyillikdən sonra SSRİ-də ilk silahlı qaynar nöqtələrdən biri olaraq Qarabağda ermənilərin separatizm hərəkatlarına rəvac verildi. Yüzdə yüz illər boyu hazırlıq görmüş erməni millətçilərinin həmlələrinə Azərbaycan cəmiyyəti heç nə ilə cavab verə bilmirdi. Ürəyinin hökmü ilə azadlıq mücadiləsinə qalxmış milyonları düzgün istiqamətə yönəltməyi bacarmayan qüvvələr ölkəmizdə özbaşınalıqların, xaos vəziyyətlərin daha da artmasına başlıca səbəb olur, bölgələrdə yaradılmış,

erməni vandallarının yuxusuna haram qatmış özünümüdafə dəstələrinə belə əl-qol açmağa imkan vermirdilər.

Şəxsi maraqlar naminə çəkişmələr cəbhədə başıpozuqluğa gətirib çıxarırdı ki, ermənilər bu firsətdən istifadə edərək "böyük qardaşlarından" aldığı mənəvi güc və hərbi texnika ilə Azərbaycan torpaqlarına soxuldular. Qarabağda separatizmi qızıqdırən Kremldəki havadarların göstərişi və əmri ilə isə SSRİ-nin silahlı cəza dəstələri etiraz hərəkatına qalxmış xalqımızın gözüni qorxutmaq üçün 1990-cı ilin 20 Yanvar qırğını törətdilər. Respublikamızın içərilərinə sızmış xüsusi cəza dəstələri tərəfindən silahsız adamların üzərinə tırtıllı hərbi texnikanın yeridilməsi, ağır atıcı silahlardan, qadağan olunmuş güllələrdən istifadə halları dünya birliyinin etirazına səbəb oldu. Lakin mübariz insanlarımızın, günahsız vətəndaşlarımızın haqqını tapdalayanlar erməni yalanına uyaraq beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın ekstremist bir ölkə kimi imicini formalaşdırmaq niyyətində idilər. Dünyaşöhrətli azərbaycanlı siyasətçi Heydər Əliyev faciənin baş verdiyi günün sabahı - yanvarın 21-də özünün və ailə üzvlərinin həyatını təhlükəyə ataraq ölkəmizin Moskvadakı nümayəndəliyinə gəldi və Kremlin yeritdiyi irticaçı siyasət əleyhinə bəyanat verdi, bu qanlı aksiyayı pislədi. Bununla da Ümummilli Lider onu çox böyük çətinliklər gözlədiyini bilib-bilə ikinci dəfə siyasi meydana atıldı.

20 Yanvar qırğınında qaniçən ordunu və ittifaq rəhbərliyini cəsarətlə ittiham edərək Azərbaycanın haqq səsini beynəlxalq ictimaiyyətə yayan Heydər Əliyev bu dəfə çətin və məsuliyyətli missiyasını doğma vətənimizin xilas uğrunda mübarizəsi ilə həyata keçirməli oldu. Ulu Öndərin ikinci dəfə böyük siyasətə qayıdışının səbəbi məhz xalqımızın ən çətin günlərində onun yanında olmaq, doğru yol göstərmək istəyindən doğurdu. İlk addım isə Azərbaycanda 20 Yanvar faciəsinin törədilməsinə Ümummilli Liderin verdiyi bəyanat oldu.

Bu bəyanat informasiya blokadasına alınmış Azərbaycanda guya ekstremistlərə görə Bakıya silahlı qüvvə yeridilməsi haqqında SSRİ-nin ermənipərəst təbliğatının yalan olduğunu dünyaya çatdırdı. İrticaçı və iftiraçı Sov.İKP rəhbərliyindən fərqli olaraq Heydər Əliyevin dilindən çıxan məlumatlara dünya ictimaiyyəti daha çox inanırdı ki, bunun da nəticəsində yerli və beynəlxalq formatlı jurnalistlərin, informasiya mərkəzlərinin əsl reallıqları dərindən və geniş işıqlandırması sayəsində Bakıda və rayonlarda törədilmiş amansız qırğınlar haqqında ətraflı məlumatlar yayıldı.

Heydər Əliyev bu bəyanatda dinc şəkildə etiraz səsini qaldıran Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş qırğınları görə hakimiyyətdən və partiya sıralarından istefa verdiyini bildirməklə təqiblərə məruz qalacağına fərqində idi. O, xalqımızın tarixinin ağır dönəmlə-

rini yaxşı bilirdi və hər bir dövrdə mübariz insanların Vətən uğrunda, azadlıq uğrunda canlarını belə qurban verməyə hazır olduqlarına əmin idi. Dahi lider nəyin bahasına olursa-olsun həqiqəti beynəlxalq aləmə çatdırmağın labüdlüyünü başa düşürdü və bunu kiminsə edə biləcəyini gözləmədən bu missiyayı öz üzərinə götürdü.

Heydər Əliyev onu da yaxşı dərk edirdi ki, məhz belə tələpəli məqamlarda düzgün səmti seçə bilməyən xalqlar və millətlər daha ağır boyunduruğa keçmək məcburiyyətinə salınır və gələcəklərini daha məşəqqətli şərtlər altında yaşamağa məcbur olurlar. Ağıllı siyasətçi kimi dərk edirdi ki, imperialist siyasətə qarşı açıq və qəti mübarizədə doğma Azərbaycanın, sevimli xalqının yanında olmalıdır.

Bununla da canını qurban verməkdən çəkinməyən, qanını bu torpağa halal edən xalqın azadlıq mücadiləsi yeni mərhələyə qədəm qoydu. Heydər Əliyevin mübarizə meydanına gəlişi ilə siyasətdən uzaq siyasətbazların, hərbdən anlamı olmayan komutanların, yalançı bəyzadələrin ürəyi azadlıq eşiqilə çırpınan vətənpərvərlərin nahaq güllələrə qurban getmələrinə, mənasız çəkişmə və dava-dalaşlara sürüklənmələrinə son qoyuldu.

Xatırladaq ki, Azərbaycana qəddər "antisovet təbliğatına" qarşı bu cür cəza tədbirləri Pribaltika və Gürcüstanda da həyata keçirilmişdi. Əhalinin gözüni qorxutmaq ənənəsi on illərlə SSRİ rəhbərliyinin söykəndiyi ən məşhur və sınıqlı "anlaşma mexanizmi" sayılırdı. Baş vermiş cinayətlər SSRİ təbliğat məşinində süzgəcdən keçirildikdən sonra geniş kampaniyalarla millətlərin, xalqların şüuruna yeridilirdi. Lakin 20 yanvar faciəsindən fərqli olaraq, əvvəlki qırğınların baş verdiyi ölkələrdə Heydər Əliyev kimi qətiyyətli lider olmamışdı ki, qırğınların əsl mahiyyətini dünyaya bəyan edə bilsin, sənəsinin irəli verərək onu "günahlandırılan"ların cavabını açıq və qəti şəkildə üzələrinə çırpın, ən başlıcası isə sovet irtica məşininin izləməsindən, məhvedici hərəkatlarından yaxa qurtararaq öz xalqının xilaskarına çevrilsin!

Heydər Əliyevin bəyanatı Kremlin planlarını alt-üst etdi. Ümummilli Liderin faciənin bilərəkdən törədildiyini, insanların qəsdən və xüsusi amansızlıqla öldürüldüyünü, bu cür amansızlığa, qətlərə ehtiyac olmadığını geniş ictimaiyyətə çatdırması, qırğının baş verməsini ölkə və respublika rəhbərlərinin bütün mövcud imkanlardan istifadə etmədikləri, onların məkrli siyasəti və səriştəsiz idarəçilik qabiliyyəti, xalq faktorunu və dövlətçilik maraqlarını nəzərə almamaları ilə əlaqələndirilməsi dünyaya daha çox inandırıcı gəlirdi.

Bu proses hələ əliqanlı qatilin bütün sovet məkanına hökm elədiyi, öldürdüyünü öldürdüyü, aradan itirdiklərinin heç vaxt üzə çıxmayacağı, həbs elədiklərinin dünyanın ən qaranlıq, əlçatmaz zindanlarda çürüdükləri bir zamanda baş verirdi. Heydər Əliyev cəsarətlə bu sözləri cinayətkarların üzünə deyirdi. Moskvada verdiyi bəyanatında 20 Yanvar faciəsinə görə günahkar olanların cəzalandırılması tələbi də qəti şəkildə irəli sürülürdü. Bir tərəfdən faciədə əsas baskarların ölkə və respublika rəhbərliyi olduğu bütün dünyaya bəyan edilir, digər tərəfdən günahkarların cəzalandırılması tələb olunurdu. SSRİ rəhbərliyini ittiham konkret fakt, dəlil və sübutlarla izah olunur və onların mühakiməsinin qanunauyğunluğu hüquqi cəhətdən əsaslandırılırdı.

Bu fikirləri səsləndirəndə Heydər Əliyev bəlkə də Azərbaycana qayıtmaq haqda düşünürdü. Lakin Kremlin məkrli siyasətini dərindən təhlil edən, respublikada hakimiyyət çəkişmələrinin parçalanmaya gətirib çıxara biləcəyi ehtimalı, ən qorxulması isə ermənilərin tarixi məqamlardan istifadə edərək Qarabağı ilhaq etməklə torpaqlarımızı ələ keçirməsi təhlükəsi, Naxçıvana əsaslız iddialar ən real addımın atılması zərurətini yaratdı. Bu reallıq isə Heydər Əliyevin təcili olaraq Bakıya, oradan da doğulub boya-başa çatdığı Naxçıvana getməsinə zəruri etdi.

Beləliklə, "müstəqil mübarizənin manifesti" cinayətkarların ittiham aktı olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycan dövlətçiliyinin, milli maraqlarının perspektivlərini müəyyən edən mühüm tarixi sənəddir. Təəssüf ki, Kremlin qanlı cənaqları Azərbaycana uzadılmaqla yanaşı, sovetlər dövründə özünü, ruhunu, məniyyətini, milliliyini yadlara satmış mənfur rüşeymlər hələ də öz bəd niyyətləri ilə suyu bulandırmada davam edirdilər. Belə bir zamanda Heydər Əliyevin paytaxt Bakıda qalması mümkünsüz idi. Yüksək rəhbər pillələrdə fəaliyyəti zamanı qazandığı təcrübə ilə Qorbaçovun yirtici hakimiyyətdən gələn təhlükələri hiss edərək, sözsüz ki, özünü fəda edən insanların (ruhları şad olsun!) söyləri nəticəsində hiss olunmadan doğma Naxçıvana gedə bildi. Naxçıvanda yüksək coşqu və gül-çiçəklərlə qarşılanan Heydər Əliyev muxtar respublikada, o cümlədən bütöv Azərbaycanda yaranmış vəziyyəti düzgün qiymətləndirərək siyasət fəaliyyətini burada, milli qürurunu və vətənpərvərliyini mərkəzdən gizlətmədən, aşkarcasına həyata keçirməyə başladı. İlk növbədə muxtar respublikanı yadelli silahlı birləşmələrdən təmiz-

ləmək lazım gəlirdi. Bu o zaman idi ki, SSRİ-nin süqutu ilə bağlı ittifaqa məxsus ölkəmizin ərazisində olan silah və sursatın Azərbaycan və Rusiya arasında 50-nin 50-yə prinsipi ilə bölünməsi haqqında razılaşma əldə olunmuşdu və digər bölgələrdə sərhədlərin və hərbi təsisatların milliləşməsi bu razılaşmaya uyğun həyata keçirilirdi. Əslində isə ən yaxşı hərbi texnika, silah və sursatın Rusiyanın Ermənistanadakı bazalarına daşınır, köhnə, sınıq-saxaq hərbi texnika isə ölkəmizə təhvil verilirdi.

Bu adalətsiz bölgü təkəvə Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindəki hərbi hissələrdə kağız üzərində qaldı. Heydər Əliyev Naxçıvan MR Ali Məclisinin Sədri kimi Rusiya nümayəndələri ilə görüşündə bildirdi ki, bu hərbi texnika, silah və sursatın əldə olunmasında Azərbaycanın da müttəfiq respublika olaraq öz payı var. Təkidli söhbətlər nəticəsində bütün silah-sursat və hərbi texnika öz hərbiçilərimizə təhvil verildi. Müstəqillik dövründə ölkənin müdafiə qüdrətinin artırılmasında, torpaqlarımıza gözüni dikmiş daşnaklara layiqli cavab verilməsində və nəhayət, möhtəşəm Zəfər salnaməsinin yazılmasında Naxçıvan hərbi qarnizonlarının və şəxsi heyətinin şücaətləri danılmazdır. Muxtar respublikanın, sonradan bütöv ölkənin müdafiəsi və təhlükəsizliyi ən vacib məsələ kimi məhz Ulu Öndərimizin qətiyyətli addımları və qəbul etdiyi müdrik qərarları sayəsində təmin edildi.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü və bilavasitə rəhbərliyi ilə qısa bir zamanda dini bir, qanı bir olan Türkiyə və Azərbaycan arasında Ümid körpüsünün açılması ən çətin günlərdə Naxçıvan əhalisinin sözün əsl mənasında ümid yerinə çevrildi, dostluğumuzun, qardaşlığımızın, gələcək birgə uğurlu fəaliyyətimizin, möhtəşəm zəfərlərimizin qazanılması yolunda körpü oldu.

Heydər Əliyev dünyaşöhrətli siyasət adamı, strateq lider idi. O, bütün potensialını ümumbəşəri ideyalara xidmətə sərf etmək istəyirdi. Lakin mayası yalanla yoğrulmuş, qəsdlər, irticalar, iftiralər üzərində təşəkkül tapan, ölkəni millətlər zindanına çevirməyi qarşıya məqsəd qoyan sovet imperalizmi bu cür insanlarla yollaşmadığını bir daha təsdiqləməklə özünü məhv sürüklədi.

Azərbaycan isə Ümummilli Liderin və onun layiqli varisi İlham Əliyevin müdrik siyasəti nəticəsində torpaqları azad, müstəqil, yüksək iqtisadi tərəqqiyə və sosial rifaha malik bir ölkə kimi inkişaf edir və edəcəkdir!

*Mahir CAVADOV,
AMEA Folklor İnstitutunun
şöbə müdiri*